Suomi - Kanada YMA-sopimus, HE 83/2023 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 23.11.2023

Jarmo Tiukkanen, hallitusneuvos, TEM

Lyhyesti

- Kyse on 31.3.2023 allekirjoitetusta valtiosopimuksesta ja sen voimaan saattamisesta
  - Tasavallan presidentti valtuutti allekirjoittajaksi Suomen puolesta alivaltiosihteeri Elina Pylkkäsen, ja sopimuksen allekirjoitti Kanadan puolesta Kanadan Suomen suurlähettiläs Jeanette Stovel
- Sopimuksen formaatti kanadalaisilta, jotka sopineet samanlaisen sopimuksen jo 36 maan kanssa
- Suomi sopinut aiemmin vain työlomasopimuksesta, mutta nyt erona/lisänä työntekoa ja harjoittelua koskevat luokat
- Kanadan vastavuoroiset omat valtionsisäiset hyväksymismenettelyt valmistunevat loppuvuoden aikana

Hallituksen esitys

- Hallituksen esityksen tarkoituksena on hankkia eduskunnan hyväksyntä Suomen tasavallan ja Kanadan väliselle nuorten liikkuvuutta koskevalle sopimukselle ja sen voimaansaattamislaille.

- Suomella on aiemmin sovittuna työlomasopimukset Australian (2002), Uuden-Seelannin (2004) ja Japanin (2022) kanssa.

- Neuvottelut uudeksi sopimukseksi on käynnissä vielä Etelä-Korean kanssa. Muutama muu maa on lisäksi ilmaissut kiinnostuksensa tehdä Suomen kanssa työlomasopimuksen (Andorra, Argentiina, Brasilia, Hongkong, Peru ja Uruguay).

YMA-sopimus

- *Youth Mobility Agreement – sopimus nuorten liikkuvuudesta*

- Mahdollistetaan vastavuoroisesti sopimusvaltion nuorten kulttuuriin, yhteiskuntaan ja kieliin tutustumista matkustamalla, työskentelemällä ja hankkimalla elämänkokemusta.

- On perinteistä työlomasopimusta laajempi sopimus, joten poikkeaa siitä, mitä olemme muiden maiden kanssa sopineet.

Sopimukseen kuuluvat luokat

1) Työlomajärjestely
   - Perinteinen sopimusmalli työlomastajärjestelystä, jossa ensisijainen tarkoitus on lomailu. Työnteko ja opiskelu eivät ole toisessa maassa tapahtuvan oleskelun ensisijaisia, vaan täydentäviä tarkoituksia.
2) Työnteko
   - Kansalaiset, ml. äskettäin toisen asteen jälkeisen tutkinnon suorittaneet kansalaiset, jotka aikovat hankkia työkokemusta vastaanottavassa maassa ennalta järjestetyn työsopimuksen mukaisesti urakehityksensä tueksi tai edellisen koulutusalansa mukaisesti.
3) Harjoittelu
   - Toisen asteen jälkeiseen oppilaitokseen rekisteröityneet opiskelijat, jotka aikovat suorittaa vastaanottavassa maassa opinto-ohjelmassaan vaaditun ja koulutusalaansa liittyvän ennalta järjestetyn harjoittelun.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytykset

Suomi myöntäisi oleskeluluvan Kanadan kansalaiselle, joka täyttää seuraavat vaatimukset:

a) hän tekee hakemuksen henkilökohtaisesti;

b) hänellä on voimassa oleva passi;

c) hän on 18-35 -vuotias hakiessaan oleskelulupaa;

d) hän maksaa mahdolliset maksut;

e) hänellä on maastapoistumislippu tai riittävät varat tällaisen ostamiseen;

f) hänellä on todistetusti riittävät ja kohtuulliset varat, jotka kattavat oleskelun alussa aiheutuvat kustannukset;

g) hänellä on sairaalahoidon ja kotiuttamisen kattava sairausvakuutus; ja

h) hän toimittaa selvitykset luokasta (edellisen sivun kohdat 1-3) riippuen.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytykset

Perheenjäsenet

- Työlomalaisella ei ole oikeutta tuoda huollettavia sopimuksen perusteella, vaan näillä on oltava ulkomaalaislain mukaiset perusteet luvan myöntämiselle. Huollettavien on hankittava oma laillinen oikeutensa saapua maahan.

YJT-perusteet

- Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos
  - hakija ei täytä yleisiä edellytyksiä (a-h -luettelo edellisellä sivulla) tai
  - sovellettavasta maahanmuuttolainsäädännöstä ja määräyksistä sekä yleiseen etuun, yleiseen järjestykseen, kansalliseen turvallisuuteen ja kansanterveyteen liittyvistä näkökohdista muuta johtuu, ts. tulisi esille hakijan historiassa esim. rikollisuutta.

Oleskeluluvan myöntäminen

- Myönnetään enintään yhden hyväksytyn osallistumisen verran jokaista luokkaa kohti ja kunkin oleskelun hyväksytty kesto osallistumista kohti saa olla enintään 12 kuukautta, ja oleskelulupa myönnetään tilapäisenä.

- **Työlomaa** koskevaan oleskelulupaan sovelletaan edellytyksiä, jotka lueteltu dioilla 5 ja 6 – edellytykset käytännössä samat kuin muissakin sopimuksissa.
- Koska sopimukseen kuuluvasta **työnteosta** ja **harjoittelusta** jo säädetään ulkomaalaislain 5 luvussa ja tutkija-opiskelijalain 8 ja 8 a §:ssä, sovelletaan näitä, eikä luoda tähän uusia erityisiä lupia.
    - Näin myös Migrin osalta soveltaminen on helpompaa, eikä sopimus vaadi UMA-järjestelmän muuttamista (säästyi aikaa ja rahaa), mutta ratkaisu on tärkeä myös yhdenvertaisuuden kannalta; voi miettiä, kuinka moni kanadalainen hakisi sopimuksen perusteella, kun luvan saa helpommin yleisen sääntelyn perusteella.

Yleiset määräykset

- Vaatimukset täyttäviin kansalaisiin, jotka saavat sopimuksen mukaisia etuja, sovelletaan vastaanottavan maan lakeja ja määräyksiä. Tämä koskee erityisesti työnormeja, kuten palkkoja, työoloja, työvakuutusetuuksia sekä työterveyttä ja turvallisuutta.

- Osapuolet laativat palveluvaatimukset, joissa asetetaan etusijalle ohjelman eheys ja asiakaspalveluun perustuva ohjelman toteuttaminen. Tähän sisältyy hakemusten käsittely kohtuullisessa ajassa, ohjelman tietojen ja vaatimusten helppo saatavuus sekä oikea-aikainen viestintä hakijoiden kanssa.

Sopimuksen täytäntöönpano ja seuranta

- Osapuolet ilmoittavat vuosittain diplomaattiteitse toiselle osapuolelle tämän vaatimukset täyttävien kansalaisten enimmäismäärän tai ettei sellaista aseteta. Suomi ei aseta **kiintiötä**, koska sitä ei ole käytössä muissakaan sopimuksissa.
- Osapuolet ilmoittavat toisilleen diplomaattiteitse tämän sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvistä **hallinnollisista menettelyistä ja ehdoista**.
- Osapuolet perustavat **seurantakomitean**, joka vastaa tämän sopimuksen soveltamisesta ja seurannasta.
- Kumpikin osapuoli tallentaa **tilastotietoja**: määrät, iät ja sukupuoli. Kumpikin osapuoli toimittaa nämä tilastotiedot ja tiedot toiselle osapuolelle vuosittain ja pyynnön perusteella sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen.
- Osapuolet asettavat saataville **verkossa** kaikki sopimuksen tiedot, ml. oleskeluluvan hakeminen, varmistavat **sähköisen hakemisen** ja **mainostavat** sopimusta.

Sopimuksen voimaantulosta

- Perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi nuorten liikkuvuudesta Suomen tasavallan ja Kanadan välillä Helsingissä 31.3.2023 tehdyn sopimuksen.
- Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, esitys sisältää ns. blankettilakia koskevan lakiehdotuksen.
- Sopimuksen 9 artiklan mukaan osapuolet ilmoittavat toisilleen diplomaattiteitse, kun niiden tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtionsisäiset menettelyt on toteutettu. Sopimus tulee voimaan viimeisen tiedonannon vastaanottamista seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä.
- Ehdotetaan, että esitykseen sisältyvä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa. Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Sopimuksen tulkinnasta, muuttamisesta ja irtisanomisesta

- Osapuolet ratkaisevat mahdolliset riidat tämän sopimuksen tulkinnasta diplomaattiteitse.
- Osapuolet voivat muuttaa tätä sopimusta yhteisestä sopimuksesta vaihtamalla diplomaattinootteja.
- Osapuoli voi milloin tahansa irtisanoa tai tilapäisesti keskeyttää tämän sopimuksen soveltamisen kokonaan tai osittain antamalla toiselle osapuolelle tätä koskevan kirjallisen ilmoituksen diplomaattiteitse kolmekymmentä päivää aikaisemmin. Tämän sopimuksen irtisanominen tai soveltamisen keskeyttäminen ei vaikuta kansalaisiin, joilla on hallussaan sopimuksen nojalla myönnetty asiakirja, eikä kansalaisiin, jotka on jo hyväksytty tämän sopimuksen nojalla.

Kiitos!